

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106
web: <https://bank.gov.ua>

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

Асоціаціям фінансових установ
(згідно з переліком)
Фінансовим установам
(згідно з переліком)

Роз'яснення та рекомендації з питань фінансового моніторингу

Національний банк України (далі – Національний банк), керуючись частиною восьмою статті 18 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ), повідомляє таке.

За результатами здійсненого Національним банком нагляду за дотриманням небанківськими фінансовими установами вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ¹ виявлені порушення, які полягають, зокрема у неналежній організації та проведенні первинного фінансового моніторингу², неналежному здійсненні належної перевірки клієнтів (далі – НПК), неврахуванні вимог законодавства під час розроблення, впровадження та оновлення внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу, незабезпеченні функціонування належної системи управління ризиками, незастосуванні у своїй діяльності ризик-орієнтованого підходу та невжитті належних заходів з метою мінімізації ризиків.

Зокрема, виявлені численні випадки, коли небанківські фінансові установи (далі – установи):

не забезпечують дотримання основних принципів розроблення та реалізації внутрішніх документів установи з питань ПВК/ФТ, визначених у пункті 22 розділу III Положення про здійснення установами фінансового моніторингу,

¹ ПВК/ФТ – запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

² Первинний фінансовий моніторинг – сукупність заходів, які вживаються суб'єктами первинного фінансового моніторингу і спрямовані на виконання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ (пункт 45 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ).

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД
Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000
Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

P/25-0005/75915
від 07.10.2024 14:55

затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28.07.2020 № 107 (зі змінами) (далі – Положення № 107);

не вживають достатніх заходів для визначення осіб, які є платниками та (або) отримувачами за платіжною операцією, які регулярно користуються послугами установ, особами, з якими установа підтримує ділові відносини, та в результаті не вживають належних заходів з НПК;

не здійснюють виявлення та оцінки ризиків ВК/ФТ³, притаманних діяльності установ, з урахуванням продуктів та послуг, що надаються установами платникам та отримувачам, які регулярно ініціюють платіжні операції / отримують кошти за платіжними операціями з використанням таких продуктів та послуг, а також не здійснюють виявлення та оцінку ризиків ВК/ФТ, що притаманні діяльності таких платників / отримувачів.

З метою забезпечення однозначного розуміння небанківськими фінансовими установами як суб'єктами первинного фінансового моніторингу окремих вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ та забезпечення його належного виконання надаємо роз'яснення та рекомендації.

Стосовно взаємовідносин установ, що надають послугу з переказу коштів, з платниками та отримувачами за платіжними операціями.

1. Відповідно до визначення, наведеного в пункті 19 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ, діловими відносинами є відносини між клієнтом та суб'єктом первинного фінансового моніторингу, пов'язані з діловою, професійною чи комерційною діяльністю суб'єкта первинного фінансового моніторингу, що виникли на підставі договору, в тому числі публічного, про надання (використання) фінансових або інших послуг, здійснення суб'єктом первинного фінансового моніторингу іншої діяльності та передбачають тривалість існування після їх встановлення.

Згідно з пунктом 31 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ клієнтом є будь-яка особа, яка, зокрема, звертається за наданням послуг до суб'єкта первинного фінансового моніторингу, користується послугами суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Належна перевірка клієнта здійснюється, у тому числі в разі встановлення ділових відносин (частина четверта статті 11 Закону про ПВК/ФТ). Перелік заходів належної перевірки визначений у пункті 34 частини першої статті 1 Закону про ПВК/ФТ.

Національний банк за результатами здійсненого нагляду виявив випадки запровадження установами продуктів / послуг, умови надання яких містять ознаки уникнення вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ, зокрема щодо НПК. Так, згідно з умовами таких продуктів / послуг на користь суб'єкта господарювання, щодо якого установа не здійснила заходів з НПК,

³ ВК/ФТ – легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

P/25-0005/75915

від 07.10.2024 14:55

забезпечується приймання переказів з їх подальшим зарахуванням на власний поточний рахунок такого суб'єкта господарювання (наприклад, суб'єкт господарювання – продавець товару отримує кошти від покупців за проданий товар / надану послугу на свій поточний рахунок).

Зазначені продукт, послуга, що надаються установою, стають доступними такому продавцю – суб'єкту господарювання після його реєстрації на сайті / в застосунку установи. Під час такої реєстрації суб'єкт господарювання зазначає свої дані (наприклад, РНОКПП / ЄДРПОУ, номер телефону, дані про кількість працівників, категорію діяльності, посилання на магазин продавця на відповідному “маркетплейсі”, ІВАН тощо) та приєднується / підключається до продукту / послуги установи, після чого установа організовує приймання коштів від покупців за продані товари на поточний рахунок такого суб'єкта господарювання за допомогою / з використанням продукту / послуги установи.

Такі відносини між установою та суб'єктом господарювання – отримувачем коштів пов'язані з діловою, професійною чи комерційною діяльністю установи, що виникли на підставі акцептування оферти (зокрема на практиці були виявлені такі форми акцептування, як: заява про приєднання, угода, відкриття акаунту, заведення профілю тощо), полягають у наданні установою послуг / використанні такими суб'єктами господарювання послуг установи, передбачають тривалість існування після їх встановлення, забезпечення установою виконання фінансових / платіжних операцій, а отже, є діловими відносинами в розумінні Закону про ПВК/ФТ.

Зважаючи на наведене, установа, надаючи послугу з переказу коштів на користь акцептованих / зареєстрованих осіб (суб'єктів господарювання), зобов'язана здійснювати належну перевірку таких суб'єктів господарювання відповідно до вимог статті 11 Закону про ПВК/ФТ, включаючи встановлення суті діяльності клієнта (зокрема товарів / послуг, що реалізуються / надаються, місце реалізації товарів / послуг), а також вживати інших заходів щодо клієнтів, передбачених Законом про ПВК/ФТ та Положенням № 107, у тому числі оцінювати ризик ділових відносин з клієнтами, формувати та вести анкети клієнтів, здійснювати на постійній основі аналіз фінансових операцій клієнтів тощо.

Рекомендуємо оперативно привести у відповідність до вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ умови та порядок надання продуктів / послуг суб'єктам господарювання – отримувачам коштів, а також вжити щодо суб'єктів господарювання, характер ділових відносин з якими має зазначені вище ознаки, заходів, передбачених Законом про ПВК/ФТ та Положенням № 107, включаючи заходи з НПК.

2. За результатами здійсненого Національним банком нагляду виявлено, що установами надаються послуги з переказу коштів платникам та отримувачам, які регулярно ініціюють платіжні операції / отримують кошти за платіжними операціями з використанням послуг установ.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

P/25-0005/75915

від 07.10.2024 14:55

Відповідно до підпункту 7 пункту 10 додатка 15 до Положення № 107 внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ мають містити порядок виявлення та випадки, в яких платник / отримувач, що регулярно ініціює / отримує перекази коштів, уважатиметься установою таким, що підтримує з установою ділові відносини та щодо якого необхідно здійснити заходи НПК у порядку, визначеному в додатку 1 до Положення № 107. Також внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ мають містити ознаки пов'язаності переказів коштів (підпункт 4 пункту 10 додатка 15 до Положення № 107).

Слід зазначити, що Національний банк за результатами нагляду виявив відсутність або неефективність розроблених установами порядків щодо визначення випадків, у яких платник / отримувач, що регулярно ініціює / отримує перекази коштів, уважатиметься установою таким, що підтримує з установою ділові відносини, та виявлення таких випадків.

Так, з використанням послуг установи одні й ті самі платники / отримувачі на регулярній основі ініціюють та/або отримують кошти у багатомільйонних обсягах. Водночас установа не вживає заходів з НПК таких осіб, зокрема з метою встановлення мети і характеру таких відносин, а також суті зазначених операцій. Розроблені окремими установами порядки виявлення таких осіб і вжиття щодо них необхідних заходів мають ознаки таких, що сприяють або можуть сприяти уникненню виконання вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ. Зокрема, у таких порядках установи визначають такі умови / критерії, за яких платник / отримувач ніколи не може бути визначений установою як такий, з яким установа підтримує ділові відносини, за наявності фактів проведення регулярних операцій на значні суми від/на користь одних і тих самих осіб.

Зазначені підходи можуть свідчити про неналежну організацію та проведення первинного фінансового моніторингу в установі, неналежну систему управління ризиками ВК/ФТ.

Наголошуємо, що в разі регулярного ініціювання платником платіжної операції або отримання отримувачем коштів за платіжними операціями установа має вжити дієвих заходів, передбачених внутрішніми документами установи з питань ПВК/ФТ, щодо визначення такого платника / отримувача особою, з якою установа підтримує ділові відносини.

Такі заходи установа вживає, зокрема, з урахуванням регулярності здійснюваних особою платіжних операцій, сум таких операцій та наявності ознак дроблення. Водночас зазначені заходи не повинні мати формального характеру. Розробляючи порядок, передбачений у підпункті 7 пункту 10 додатка 15 до Положення № 107, установа має бути здатною продемонструвати дієвість його застосування, прийняті установою рішення під час його застосування та обґрунтованість таких рішень.

Рекомендуємо оперативно доопрацювати внутрішні документи установи з питань ПВК/ФТ в частині визначення випадків, у яких платник / отримувач, що

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

P/25-0005/75915

від 07.10.2024 14:55

регулярно ініціює / отримує перекази коштів, уважатиметься установою таким, що підтримує з установою ділові відносини та щодо якого необхідно здійснити заходи належної перевірки, та запровадити дієвий порядок їх виявлення.

Зазначаємо, що згідно з частиною другою статті 7 Закону про ПВК/ФТ застосування установами ризик-орієнтованого підходу здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань ПВК/ФТ установи, з урахуванням рекомендацій Національного банку як суб'єкта державного фінансового моніторингу, який згідно із Законом про ПВК/ФТ виконує функції державного регулювання і нагляду за відповідними суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Отже, установи як суб'єкти первинного фінансового моніторингу мають ураховувати рекомендації, надані Національним банком, під час виконання установою функцій суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Наголошуємо на необхідності неухильного дотримання установами вимог Закону про ПФК/ФТ, Положення № 107, а також обов'язкового врахування цих роз'яснень та рекомендацій під час організації та проведення установою первинного фінансового моніторингу, розроблення, впровадження та оновлення внутрішніх документів з питань фінансового моніторингу, функціонування належної системи управління ризиками.

Повідомляємо, що вжиті установами заходи за результатами опрацювання зазначених рекомендацій оцінюватимуться Національним банком під час здійснення нагляду.

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Крутських Оксана
(044) 230 18 95

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 36186A0FEAAD76B2040000008B1B0000466A0000

Дійсний до: 25.10.2024 17:57:49

Національний банк України

P/25-0005/75915

від 07.10.2024 14:55